

Література:

1. Результати страхування озимих культур на період перезимівлі (2009-2010 рр.) [Електронний ресурс] / Аграрне страхування в Україні – Режим доступу до журналу : <http://agroins.com.ua/>
2. Дем'яненко М.Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/>
3. Проект концепції розвитку системи страхування сільськогосподарської продукції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.kiev.ua/>
4. Портал про сільськогосподарське страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroinsurance.com/>

УДК: 336: 143

*Сенік В.М.,
ст. викладач,
Таврійський ДАТУ*

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. В статті розглядаються основні напрями реформування податку на додану вартість в умовах євроінтеграції

Ключові слова: податок на додану вартість, ставки податку, євро інтеграція

Постановка проблеми. Одним з необхідних заходів для формування ефективної ринкової економіки в Україні є активне входження в процеси міжнародної економічної інтеграції. З урахуванням того, що країни - учасниці Європейського Союзу (ЄС) в довгостроковій перспективі залишатимуться значними торговими партнерами України, постало питання поглибленого вивчення економічних і організаційних основ створення гармонійного податкового простору в країнах ЄС, та адаптації вітчизняного податкового законодавства до податкового законодавства ЄС. В умовах інтеграції

економічних систем, як свідчить досвід європейських країн, важливу роль відіграє гармонізація податку на додану вартість.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми інтеграції податкового законодавства до умов ЄС досліджували такі вчені як Т. Паянок, А.Соколовська, І.Лютий, В.Тропіна, А.Сігайов, І.Сидор, Л.Сисоєва, А.Скрипник і т.д.

Ціль роботи є порівняння передумови запровадження ПДВ в Україні та у розвинутих країнах світу, визначення основних проблемних аспектів справляння цього податку у вітчизняній практиці та обґрунтування напрямів удосконалення його функціонування зважаючи на реалії сьогодення та на вимоги ЄС.

Викладення основного матеріалу: На сьогодні ПДВ є основним непрямим податком у державах – членах Європейського союзу. Крім того, наявність ПДВ у податковій системі держави є обов'язковою умовою її приєднання до Європейського союзу, тому що фінансові надходження від ПДВ становлять одне з основних джерел формування бюджету ЄС. ПДВ застосовується в державах-членах, які визначають розмір його податкової ставки в межах, запропонованих законодавством ЄС.

Податок на додану вартість – один із наймолодших податків у світовій системі оподаткування. Вперше ПДВ був запроваджений у Франції у 1954 році.

В Україні податок на додану вартість запроваджений з 1992 року . Україна почала запроваджувати його не в умовах стабільності ринкової економіки, а в умовах інфляції, розбалансованості економіки і фінансово-грошової системи.

Використання «готового» ПДВ свідчить про те, що запровадження інструментів ринкового господарства без урахування особливостей національних економік не може бути оцінено позитивно, адже породжує нові проблеми і нестабільність економічного розвитку держави. Динаміка справляння ПДВ наведена в таблиці 1

Окремі показники справляння ПДВ в Україні

Показники	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Обсяг надходження ПДВ, млрд. грн.	16,7	33,8	50,4	59,4	92,00	84,50
Частка ПДВ у податкових надходженнях, %	18,5	25,2	37,4	34,8	54,8	61,8
Частка ПДВ у ВВП, %	4,8	8	6,6	6,5	4,7	5,3
Суми відшкодованого ПДВ, млрд. грн.	12,5	13,3	14,9	18,8	25,5	37,6
Сальдо обсягів надходження та відшкодування ПДВ, млрд. грн.	4,4	20,5	35,5	40,6	66,5	46,9

Як вказують дані в таблиці, динаміка обсягів надходження ПДВ в Україні у 2004-2009 роках поступово зростає (з 16,7 млрд. грн. у 2004 році до 84,5 млрд. грн. у 2009 році, зростання становить 5,1 рази). Однак необхідно враховувати обсяги бюджетного відшкодування ПДВ, які у аналізованому періоді також зросли з 12,5 до 37,6 млрд. грн., або на 25,1 млрд. грн. Таким чином, фактичне надходження ПДВ до бюджету слід розраховувати як різницю (сальдо) між надходженнями цього податку та обсягами його відшкодування.

Зазначений показник у динаміці 2004-2007 років зріс у 10,6 рази. Такий вагомий показник зростання фактичних надходжень ПДВ зумовлений тим, що у 2004 році суми надходження ПДВ та його відшкодування з бюджету становили 16,7 млрд. грн. проти 12,5 млрд. грн., тобто були близькими за значенням. Проте у наступні 2005-2009 роки намітилася позитивна тенденція до поступового зростання цього показника з 20,5 до 40,6 млрд. грн. Частка ПДВ у податкових надходженнях має тенденцію до зростання у 2004-2008 роках (з 18,5 до 61,8%), однак уже в 2007 році спостерігається незначне зниження даного показника до рівня 34,8%. Питома вага ПДВ у ВВП країни має також нестійку тенденцію протягом 2004-2007 років. Зокрема, якщо у 2004-2005 роках цей показник зріс майже вдвічі (з 4,8 до 8,0%), то у наступні роки 2006 -2009 він зменшився до рівня 6,6 та 5,3%, тобто ПДВ має достатній розмір номінальної податкової ставки і широку базу оподаткування, а отже може вважатися ефективним джерелом наповнення бюджету.

Негативні аспекти функціонування ПДВ, що яскраво проявилися у вітчизняній практиці останніх років можна згрупувати за двома напрямками: постійне стійке зростання обсягів наданих пільг у формі повного і безстрокового звільнення від оподаткування щодо сплати цього податку та зростання обсягів бюджетного відшкодування ПДВ, а також наявність заборгованості бюджету щодо відшкодування цього податку суб'єктам господарювання, мінливість законодавства в сфері ПДВ. Необхідно реформувати цей податок згідно з особливостями української системи оподаткування, з оглядом до європейських стандартів країни ЄС. Одним з найважливіших кроків стало прийняття Податкового кодексу, який вступив в силу з 01.01.2011р.

У країнах ЄС національні закони про податок на додану вартість побудовані відповідно до Шостої директиви 77/388/ЕЕС «Про гармонізацію законодавств держав-членів у сфері податків з обігу – спільна система податку на додану вартість: єдині умови обчислення». Співтовариства по ПДВ. Водночас кожна країна ЄС має свої особливості щодо оподаткування основних фондів, здійснення бюджетного відшкодування, кількості ставок, переліку пільг.

Незважаючи на спільне запровадження податку на додану вартість, спільну основу його обрахування, а також деякі рішення Європейського суду про єдине тлумачення директив, єдина система оподаткування з обороту не ухвалена й досі. Існують глибокі відмінності в розмірах та в сфері застосування цього податку. Крім цього, у багатьох країнах встановлено не одну ставку, а кілька податкових ставок: знижену, стандартну, підвищену, нульову. Знижена ставка застосовується до товарів першої необхідності, медикаментів і медичних послуг. За підвищеною ставкою оподатковуються предмети розкоші. Величина зниженої ставки в окремих країнах ЄС коливається від 0 до 17%, стандартної – від 12 до 23%, підвищеної – від 25 до 33%. Згідно з Директивою Ради 92/77/ЄС звичайна ставка оподаткування не може бути меншою ніж 15%; пільгова ставка має дорівнювати або бути більшою, ніж 5%.

Особливістю розвитку ПДВ в ЄС стало поступове зростання ставок по ПДВ: станом на 1970 р. середня ставка ПДВ в ЄЕС становила 12,9% (шість країн запровадили на той час ПДВ), на 1980 р. – 16,6% (11 країн), на 1990 р. – 18,0% (14 країн), на 2010 р. – 19,6%. Уніфікація ПДВ у межах Євросоюзу має досягатися також шляхом вирівнювання ставок цього податку. Нині рівень ставок ПДВ в країнах Євросоюзу варіюється від 15% на у Люксембурзі до 25% у Данії, Ірландії та Швеції.

У країнах Євросоюзу дозволено впроваджувати пільгові ставки на обмежене коло товарів, що мають важливе соціальне значення. До переліку таких товарів віднесено: основні продукти харчування, книжки та підручники, газети та журнали, готельні послуги, послуги з поховання тощо. У більшості країн застосовують одну пільгову ставку. Але, наприклад, у Греції та Люксембурзі одночасно діють три види пільгових ставок ПДВ. Лише в двох країнах ЄС відсутні пільгові ставки – це Данія та Словаччина.

Саме диференціація ставок ПДВ передбачає зменшення податкового тягара для малозаможних громадян. Згідно з Директивою Ради ЄС 2006/112/ЄС країни – члени ЄС мають право застосовувати до продуктів харчування до двох знижених ставок ПДВ, розмір яких не має бути нижчим, ніж 5%. По цій категорії товарів спостерігається найбільша диференціація попиту незахищених та заможних верств населення.

Український ПДВ відрізняється від ПДВ країнах ЄС як питомою вагою в податкових надходженнях (в країнах ЄС частка податку становить в середньому 30%, в Україні близько 50%), так і механізмом розрахунку, ставками, колом оподаткованих товарів і послуг, пільгами тощо. Зважаючи на те що ПДВ є головним бюджетоутворюючим податком та враховуючи фінансово-економічне становище в Україні, виникає проблема уніфікації цього податку до європейських стандартів.

На етапі реформування ПДВ окремі науковці і практики схиляються до думки про необхідність запровадження диференційованих ставок ПДВ, що дозволить зменшити податковий тиск на платників податків. Однак, на нашу

думку, за нинішніх умов справляння ПДВ в Україні запровадження диференційованих ставок є недоцільним, так як значно ускладнює адміністрування цього податку, може виступити серйозною перешкодою ефективному виконанню фіскальної функції цього податку, а запровадження пільгових ставок податку на товари першої необхідності повинно містити законодавчо визначений критерій поділу споживчих товарів на такі, які належать до першої і не першої необхідності, що в умовах значного розшарування населення країни є неможливим.

Висновки. Попри наявність недоліків справляння ПДВ у вітчизняній системі оподаткування, слід зазначити, що на сьогодні альтернативи ПДВ в Україні немає. Тому слід реалізувати такі заходи в напрямку його удосконалення :

- удосконалення вітчизняного законодавства з питань бюджетного відшкодування ПДВ, зокрема щодо посилення контролю органами державної податкової служби за сумами ПДВ заявленими до відшкодування суб'єктами господарювання;

- за умов достовірності заявлених до відшкодування сум ПДВ не допускати наявності простроченої заборгованості щодо їх повернення;

- переглянути перелік пільг, наданих по сплаті ПДВ на предмет їх необхідності та доцільності з метою подальшого скорочення та вивільнення бази оподаткування ;

- вважаємо за необхідне на законодавчому рівні врегулювати питання проведення моніторингу коштів, отриманих від надання пільг із ПДВ і подання звітності про їх цільове використання.

Аннотація. В статті розглядаються основні напрямки реформування податку на додану вартість в умовах євроінтеграції

Ключевые слова: податок на додану вартість, ставка, євроінтеграція

Annotation. The basic directions of value-added tax reformation in the conditions of eurointegration are examined in the article.

Keywords: value-added tax, rate, eurointegration

Література:

1. European Commission :Taxation and Customs: taxud.d.1(2010) 118380 – EN,3s
2. Лютий І., Тропіна В. Концепція реформування податкової системи України та конкурентоспроможність національної економіки // Економіка України. - 2007. - №8. - С. 19-27.
3. Мокану Корнелія. Законодавство ЄС про податок на додану вартість // Юридичний журнал. - 2002. - №3.
4. Офіційний сайт ДПА України:- <http://www.sta.gov.ua>
5. Офіційний сайт Міністерство фінансів України: - <http://www.minfin.gov.ua>
6. Паянок Т. Реформування ПДВ в умовах економічної кризи//Економіст-2009-№1-с49-51

УДК 658

Сорока Н.В.,
к.е.н., ЕГФ ДВНЗ
«Запорізький національний університет»

КРИЗОВИЙ СТАН НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. В статті досліджуються проблеми банкрутства підприємств на сучасному етапі. Автором виявлено основні чинники впливу на кризовий стан та банкрутство підприємств, охарактеризовано стан банкрутства суб'єктів господарювання в Україні протягом останніх років.

Постановка проблеми. На сьогодні банкрутство підприємств в Україні сприймається в суспільстві негативно, адже, з одного боку, банкрутство важливе як засіб усунення з ринку неплатоспроможних підприємств, а з іншого – враховуючи низький технічний рівень підприємств, які не в змозі платити по зобов'язаннях, може призвести до руйнації всієї системи народногосподарського комплексу України. Банкрутство – така реальна точка в